

Karl Ove Knausgård (n. 1968) este un scriitor norvegian cunoscut mai ales pentru cele șase romane autobiografice intitulate sugestiv *Lupta mea* (*Min kamp*). Născut în Oslo, Knausgård a crescut pe insula Tromøya, în Arendal și în Kristiansand, și a făcut studii de artă și literatură la Universitatea din Bergen. A debutat în 1998 cu romanul *Ute av verden*, pentru care a primit Premiul pentru Literatură al Criticilor Norvegieni, acordat pentru prima dată unui roman de debut. Între 1999 și 2002, Knausgård a fost coeditor la *Vagant*, o revistă literară norvegiană fondată în 1988, pentru care a realizat interviuri extrem de interesante cu scriitorii Rune Christiansen și Thure Erik Lund. Al doilea roman, *En tid for alt* (2004), a fost la fel de bine primit de critică și a fost nominalizat la Premiul pentru literatură al Consiliului Nordic și la IMPAC Dublin Literary Award. Consacrarea a venit însă odată cu publicarea, între 2009 și 2011, a seriei de romane autobiografice însumând peste 3 500 de pagini, care a devenit unul dintre cele mai mari fenomene literare în Norvegia, cu peste 450 000 de exemplare vândute. În 2010, scriitorul a înființat o mică editură împreună cu Yngve Knausgård (fratele său) și cu Asbjørn Jensen. În 2015–2016 a publicat patru cărți dedicate anotimpurilor: *Om høsten* (*Toamna*), *Om vinteren* (*Iarna*), *Om våren* (*Primăvara*) și *Om sommeren* (*Vara*).

KARL OVE KNAUSGÅRD

Lupta mea

CARTEA A ȘASEA: SFÂRȘIT

Traducere din limba norvegiană
IVONA BERCEANU

București
2019

Min Kamp

Sjette bok

Karl Ove Knausgård

Copyright © 2011 Karl Ove Knausgård & Forlaget Oktober as, Oslo

Toate drepturile rezervate

Această traducere a fost publicată cu sprijinul financiar al NORLA.

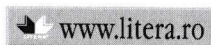
Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 6390; 031 425 1619; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

Lupta mea

Sfârșit

Karl Ove Knausgård

Copyright © 2019 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Andreea Năstase

Corector: Cătălina Călinescu

Copertă: Flori Zahiu

Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
KNAUSGÅRD, KARL OVE

Lupta mea. Sfârșit / Karl Ove Knausgård;

trad. din lb. norvegiană: Ivona Berceanu. –

București: Litera, 2019

ISBN 978-606-33-3268-5

I. Berceanu, Ivona (trad.)

821.111

PARTEA A OPTA

În anul 2009, la mijlocul lunii septembrie, m-am dus în vizită la căsuța de vacanță a lui Thomas și Marie, undeva între Höganäs și Mölle, deoarece el urma să-mi facă fotografii pentru romanele viitoare. Închiriasem o mașină, un Audi negru, cu care am plecat dimineață pe autostrada cu patru benzi, purtând în suflet un sentiment de fericire. Cerul era senin și albastru, iar soarele ardea ca pe timp de vară. În depărtare, la stânga, strălucea Öresund, iar la dreapta se întindeau pretutindeni câmpii aurii și pajiști delimitate de garduri, pâraie de-a lungul cărora creșteau pâlcuri de foioase, păduri ivite brusc la o curbă. Aveam sentimentul că această zi nu ar fi trebuit să existe, fiind ca o oază de vară în mijlocul peisajului de o culoare bolnăvicioasă, și mi-a trecut prin minte că toate acestea – faptul că ziua n-ar fi trebuit să fie astfel, că soarele n-ar fi trebuit să fie atât de arzător, că cerul n-ar fi trebuit să fie saturat de lumină – stârneau neliniște în miezul fericirii, dar am abandonat acel gând în speranța că va dispărea de la sine, apucându-mă în schimb să fredonez melodia celor de la Cat People care răsuna în difuzoare, și chiar atunci am întrezărit orașul de pe partea stângă, macaralele din port, turnurile fabricilor, depozitele. Am trecut pe la marginea orașului, tot așa cum cu câteva minute înainte trecusem pe lângă Barsebäck, cu imaginea înspăimântătoare centrale atomo-electrice profilându-se în depărtare. Următorul oraș era Helsingborg; casa de vacanță înspre care mă îndreptam eu se afla la câteva mile distanță.

Eram în întârziere. Mai întâi, stătusem mult timp în mașina răcoroasă, în parcare, pentru că nu înțelegeam cum s-o pornesc și nu *aș fi putut* să merg la biroul de închirieri ca să-i întreb, de frică să nu mi-o ia dacă aș fi dat dovadă de o asemenea neștiință, așa că am

stat acolo răsfoind manualul tehnic, dând paginile înainte și înapoi; dar nu scria nimic despre pornirea motorului. Am cercetat bordul, apoi cheia, care nu era o cheie, ci doar un card negru de plastic. Deschiseseam portiera apăsând pe card, iar acum mă gândeam dacă nu cumva exista un sistem similar care să pornească mașina. În orice caz, lângă volan nu era nici un contact. Dar despărțitura aceea? Era oare o fantă acolo?

Am vârat bucata neagră de plastic în despărțitură, și mașina a pornit. Următoarea jumătate de oră mi-am petrecut-o conducând prin Malmö, căutând ieșirea corectă din oraș. Când, în sfârșit, am intrat pe autostradă, întârziaseam deja o oră.

Pe măsură ce Landskrona dispărea în spatele dealului, am băjbâit pe scaunul din dreapta după telefonul mobil, iar când l-am găsit am format numărul lui Geir A. El fusese cel care mi-l prezentase pe Thomas; se cunoscuseră la un club de box, unde Thomas lucra la un album de fotografii despre pugilism, pe când Geir scria o povestire pe aceeași temă. Cei doi formau o pereche ciudată, ca să mă exprim delicat, dar se respectau mult unul pe celălalt.

– Salutare, băiete! a exclamat Geir.

– Salut! i-am spus. Poți să-mi faci o favoare?

– Desigur!

– Îl poți suna pe Thomas ca să-i spui că întârzii o oră?

– Sigur că pot! Ești la volan acum, sau...?

– Da.

– Sună bine.

– E fantastic, să știi! Dar acum trebuie să depășesc un tir cu remorcă.

– Da?

– Nu pot să și vorbesc la telefon în același timp.

– La un moment dat, cineva ar trebui să-ți analizeze capacitatea de a face două lucruri simultan. Dar fie! Ne auzim mai târziu!

Am închis, am accelerat și am trecut pe lângă trailerul lung și alb care se mișca legănat sub curenții de aer. În acea vară îmi dusesem întreaga familie sus, la Koster, și pe drum abia evitasem două accidente; unul, din cauza acvaplanării pe fondul vitezei mari, s-ar fi putut termina destul de rău; cel de-al doilea nu fusese la fel de grav,

dar ne speriasse rău. În aglomerația de la intrarea în Göteborg am vrut să schimb banda, însă n-am observat mașina care venea din spate. Am evitat coliziunea doar pentru că acea mașină a frânat brusc. Claxonul nervos care a urmat mi s-a dus direct în suflet. După aceea mi-am pierdut plăcerea de a conduce, având întotdeauna o fărâma de teamă undeva, acolo; deși era cu siguranță o emoție constructivă, chiar și depășirea unui trailer mă dădea peste cap și trebuia să mă forțez să fac manevra aceasta, iar după un asemenea drum întotdeauna simțeam angoasă timp de câteva zile, ca și cum aș fi fost beat. Sufletului meu puțin îi păsa că-mi luasem permisul și că aveam dreptul să conduc mașina. El rămăsese fixat în perioada în care mă bânuia un coșmar cumplit, în care trebuia să urc într-o mașină și să conduc fără să știu cum. Însăpăimântat, de-a lungul șerpuitoarelor drumuri norvegiene, sub amenințarea că poliția putea apărea în orice clipă, astfel dormeam eu noapte de noapte, cu perna și cu partea de sus a pilotei umede din cauza transpirației.

Am ieșit de pe autostradă și am intrat pe drumul național mai îngust care ducea spre Höganes. Se simțea căldura de afară, era ceva în exuberanța luminii și a cerului, care parcă ar fi fost acoperite de un văl, și în strălucirea molatică a soarelui care se revărsa peste toate lucrurile. Lumea era deschisă și palpita – acesta era sentimentul.

După zece minute am intrat în parcare a unui supermarket, am oprit mașina și am coborât. O, un curent de aer în atmosferă! Purta cu el albastrul mării, dar nu era cald așa ca vara, ci avea o fărâma de răcoare și de acalmie în el. Traversând porțiunea de asfalt până la supermarket, acolo unde stegulețele atârnav fără vlagă, sentimentul pe care mi-l trezea aerul acela mi-a amintit de senzația pe care o încercasem într-o zi caniculară de vară, într-un oraș italian, ori de câte ori îmi treceam mâna peste o suprafață de marmură ce răspândea acea răcoare deopotrivă subtilă și surprinzătoare.

Am cumpărat un coșuleț de zmeură pentru ei, un pachet de țigări și o gumă de mestecat pentru mine, am pus coșulețul pe locul din dreapta și am pornit pe ultima parte a traseului. La nici o sută de metri de supermarket, drumul o lua în jos, înspre mare; era un drum îngust, mărginit de gardurile vii ale caselor de vacanță vopsite în alb. Thomas și Marie locuiau tocmai în capăt, învecinându-se cu marea la vest și un tăpșan verde spre est.

Când am trântit portiera mașinii, Thomas s-a apropiat agale, călcând desculț pe iarbă. M-a strâns în brațe; el era unul dintre pușinii care puteau să facă asta fără să mi se pară intimidant. De ce? Nu știam nici eu. Poate pentru că era cu cincisprezece ani mai în vârstă decât mine și, chiar dacă nu ne cunoșteam îndeaproape, întotdeauna l-am privit cu simpatie.

– Salut, Karl Ove!

– A trecut ceva vreme! i-am spus. Ce zi fantastică!

Am străbătut pajiștea. Aerul era complet nemișcat, copacii, încremeniți, iar soarele domnea deasupra mării învâluind peisajul în razele lui arzătoare. Cu toate acestea, sufla în permanență o adiere răcoroasă. De mult timp nu mă mai simțisem așa de calm.

– Vrei cafea? m-a întrebat Thomas când ne-am oprit în spatele casei, acolo unde, în vara precedentă, construise o terasă din lemn aidoma punții unui vapor, de la perete până la gardul viu impenetrabil, a cărui umbră nemișcată se întindea câțiva metri spre interior.

– Da, mulțumesc! i-am răspuns.

– Stai jos atunci.

M-am așezat, mi-am pus ochelarii de soare și mi-am lăsat capul pe spate ca să asimilez cât mai mult din energia razelor văratice. Mi-am aprins o țigară când Thomas s-a dus în bucătărie ca să umple un recipient cu apă de la robinet. Peste câteva clipe a ieșit și Marie. Avea ochelarii ridicați pe frunte și-și ținea ochii mișiți în soare. I-am spus că citisem despre ea în *Dagens Nyheter* în dimineața aceea; era un articol despre o dezbatere pe teme de artă la care participase. Cu toate că-am încercat din răspuțeri, n-am reușit să-mi amintesc exact ce scria, dar, din fericire, nu m-a întrebat, spunându-mi doar că îl va citi la bibliotecă, oricum avea drum într-acolo.

– Cartea ta a apărut deja?

– Nu încă. Apare sâmbătă, de fapt.

– Excelent! a exclamat ea.

– Da, așa e!

– Ne vedem mai târziu. Rămâi la prânz?

– Da, cu plăcere! i-am spus zâmbind. În plus de asta, am la mine și manuscrisul Lindei. Ți-l dau atunci.

Marie lucrase ca mentor la școala de scriere creativă din Biskops-Arnö și acceptase să citească manuscrisul romanului pe care Linda tocmai îl terminase.

– Bine, a spus ea, după care a plecat.

Imediat după aceea s-a auzit o mașină pornind de partea cealaltă a casei. Thomas a venit aducând două cești cu cafea și o tavă cu brișe. Am schimbat câteva cuvinte, apoi și-a adus aparatul foto și a făcut câteva fotografii în timp ce discutam despre cu totul alte lucruri. Ultima dată când fusesem acolo, el citea Proust; continua s-o facă și acum, mi-a spus. Chiar înainte de sosirea mea, citise despre moartea bunicii.

– Acela este unul dintre cele mai frumoase pasaje, am zis.

– Așa e, a confirmat el ridicându-se în picioare ca să-mi facă poze dintr-un alt unghi.

M-am gândit la puținele lucruri pe care mi le aminteam despre moartea bunicii. Totul s-a petrecut din senin. Acum se urca într-o trăsură care urma s-o plimbe prin Jardin du Luxembourg, iar în clipa următoare a făcut un atac cerebral din cauza căruia a murit câteva ore mai târziu. Sau să fi fost după câteva zile? Casa plină de medici, îngrijorarea cumplită caracteristică primei faze a îndurerării, atunci când apatia încă este întreruptă de neliniștea dată de speranță. Totul s-a petrecut din senin! Cât de cutremurător!

– Bun! a spus Thomas. Ce-ai zice să-ți muți scaunul lângă gardul viu?

Am făcut întocmai. După aceea, a intrat în casă pentru a studia fotografiile la umbră. Mi-am adus cafea de la bucătărie și, în trecere, am aruncat o privire la fotografiile pe care le cerceta una câte una.

– Au ieșit bine, mi-a spus el. Asta dacă n-ai nimic împotriva să apari cu un nas prea lung.

I-am zâmbit și m-am dus pe verandă. Thomas nu urmărea să-mi facă un portret măgulitor, nici măcar să surprindă o expresie anume, ci din contră, să mă immortalizeze așa cum arătam când eram complet destins și nu mă străduiam în nici un fel.

A ieșit cu aparatul și s-a rezemat de peretele înșorit.

– Gata? am vrut să știu.

– Da. Au ieșit bine. Poate c-o să fac și câteva portrete în plan întreg mai încolo.

Respect pentru oameni și cărți

– Bine, am spus.

De partea cealaltă a gardului viu se auzeau niște voci estompate. M-am așezat picior peste picior și m-am uitat în sus, înspre cer. Era perfect senin.

– Înainte să venim aici, am fost la spital ca să-mi vizitez unul dintre cei mai buni prieteni, a început el să-mi povestească. Și-a rupt gâtul.

– Ce îngrozitor! am exclamat.

– Da. L-au găsit la Gullmarsplan. Nimeni nu știe ce s-a întâmplat cu el; pur și simplu zăcea acolo pe jos.

– Și-a recăpătat cunoștința?

– Da. Poate să vorbească și este complet lucid, dar nu-și amintește nimic. N-are nici cea mai mică idee despre ce-ar fi putut să caute la Gullmarsplan.

– A fost cumva niște băutură la mijloc?

– Nu. O, nu, este vorba despre o boală. A mai pățit chestii asemănătoare și înainte; a leșinat în apartament și, când s-a trezit, habar n-avea unde era. Dar de data asta, consecințele au fost mai grave. Nu cred că scapă cu viață.

Nu știam ce să spun, așa că am încuviințat gânditor din cap. După un lung moment de tăcere, Thomas s-a uitat la mine.

– Vrei să facem o plimbare?

– Am putea, sigur!

Trei minute mai târziu închidea ușa în urma noastră, și am luat-o pe terenul golaș care coborau spre plaja cu pietricele și cu valuri care se izbeau de țarm. Niște vaci cornute stăteau pe un dâmb și se uitau la noi. Deși eram la numai cincizeci de metri de o casă prin spatele căreia trecea un drum intens circulat, tot aveam impresia că ne aflam în pustietate. Poate că marea era de vină, precum și faptul că pășunea se întindea chiar până pe plajă. De obicei, terenurile de felul acesta erau prea valoroase ca să fie lăsate la dispoziția animalelor.

– Acolo sunt niște vestigii din timpul războiului, a zis Thomas arătând spre niște construcții de beton puțin mai departe. Știi, Danemarca este destul de aproape de noi.

– Existau din astea și acolo unde am crescut eu, i-am spus. Dar erau de-ale nemților.

– Serios? a exclamat el ridicând aparatul și pozându-mă din profil pe fundalul mării.

– Obişnuiam să ne jucăm acolo când eram mici. Buncărele din pădure erau foarte tentante. Numai să le descoperi! Asta se întâmpla spre finele anilor '70, când trecuseră doar treizeci de ani de la război.

Vântul bătea mai tare acolo, în spațiul deschis, dar valurile care se spargeau pe plajă erau mici și fără forță. Vacile au început să pască din nou. Peste tot erau grămezi de baligă, unele umede și moi, altele uscate și întărite.

– Iată o raritate, mi-a spus Thomas arătând spre o întindere mică de apă dintr-o zonă mlăștinoasă plină de trestie și licheni, ferită de mare printr-o ridicătură de pământ.

– Ce anume este? l-am întrebat.

– Vezi apa aceea?

Am încuviințat din cap.

– Acolo trăiește un tip de broască care nu se găsește nicăieri altundeva în Suedia. Trăiește doar în balta aceea.

– Chiar?

– Da. Se mai găsește și în Finlanda. Broasca-ceas, asta e denumirea. Dacă avem noroc, le putem auzi. Scot un sunet asemănător cu ticăitul unui ceas. La un moment dat am prins o emisiune de radio care făcea o comparație între sunetele de aici și cele produse de broaștele din Finlanda. Vrei să ascultăm?

Ne-am oprit la malul apei. Nu se auzea nici un zgomot, în afară de vântul care ne trecea pe la urechi și murmurul discret al mării.

– Nu, a spus el într-un târziu. Nu cântă întotdeauna. Numărul lor este din ce în ce mai mic. Odinioară, nu cu foarte mult timp în urmă, balta acoperea tot terenul ăsta. Apoi s-au construit case în apropiere, și nivelul apei a început să scadă.

– Cum se explică faptul că trăiesc doar aici?

– Nu știi. În mod cert au fost răspândite într-o zonă mai largă, dar cu timpul au dispărut, mai puțin în locul ăsta, unde condițiile le-au fost foarte favorabile.

– Excepțional!

– Da. Păcat că n-ai avut ocazia să le auzi! Scot niște sunete cu adevărat deosebite.

Ne-am dus mai departe, într-o mică localitate care odinioară fusese un sat de pescari, dar se transformase în sat de vacanță. Toate vechile case erau renovate, toate grădinile erau îngrijite cu aceeași

meticulozitate, iar pe aleile caselor erau mașini noi, strălucitoare. Am făcut un tur, apoi ne-am întors, și în scurt timp ne așezam iar în micuța grădină pe care o părăsisem în urmă cu o oră. Thomas a pus de cafea, iar Marie s-a apucat să pregătească masa.

Cât timp am mâncat omletă cu cartofi prăjiți și pâine și am băut bere am vorbit despre Jon Fosse. Marie îi traducea piesele de teatru în suedeză și tocmai terminase una care urma să fie pusă în scenă la Dramaten în toamna aceea. Fosse este un scriitor care a trecut de la descrierea lumii așa cum pare, de la situațiile mărunte, insuportabile din primele sale romane ce evocă realismul social, pline de nevroze și panică, la descrierea lumii așa cum este de fapt, întunecată și deschisă. De la lumea așa cum poate fi în interiorul individului la lumea așa cum este între noi – aceasta este linia evoluției din scriitura lui. De aici s-a produs și întoarcerea sa către Dumnezeu și cele sfinte. Toți cei care cercetează sensurile existenței trebuie, mai devreme sau mai târziu, să opereze cu acești termeni. Omul are o limită internă și o limită externă, între care se află cultura, acolo unde ne percepem pe noi înșine. La Fosse, spațiul acesta este molcom și aproape nedefinit, deschis către forțele din exterior, expus vântului și întunericii, pare să urce și să se scufunde în oamenii despre care scrie. Astfel, personajele lui Fosse au ceva premodern, pentru că toate aceste lucruri care ne umplu timpul – ziarele, emisiunile TV, vârtejul de zarvă politică, știri, bârfe și staruri din care e alcătuită lumea noastră –, sau cel puțin umplu timpul meu, le sunt străine. Simplitatea din operele sale mai târzii îi face pe unii să le numească minimaliste, atmosfera lor sumbră le amintește altora de Beckett, dar nu există nimic minimalist la Fosse; esențialist este, dar nu beckettian, pentru că Beckett este dur, ironic, fără speranță, întunericii la el este rece și plin de râsete, pe când la Fosse întunericii este calm, liniștitor, fără râsete. Poate din cauză că el a ajuns aici pornind dinspre interior și nu invers, cum a făcut Beckett?

Lui Thomas și Marie nu puteam să le spun nimic din toate astea, deoarece relația mea cu majoritatea textelor literare pe care le citesc și cu majoritatea operelor de artă pe care le văd nu se desfășoară în planul gândirii. Fosse este așa și pe dincolo, Beckett este așa și pe dincolo, știu asta, dar cam atât am de zis.

–Cum au decurs lucrurile cu unchiul tău? m-a întrebat Thomas. Mai este la fel de supărat? Ultima dată când am vorbit urma să te dea în judecată, parcă.

–Nu s-a mai întâmplat nimic nou. Cartea este la tipar, iar procesul, dacă e să fie, o să aibă loc după lansarea în librării. M-a amenințat că mă dă și la ziar. De fapt, de asta mă tem cel mai tare. Că ziarele o să prindă de veste.

–Dar dacă el nu vrea ca oamenii să citească ce-ai scris, reacția lui nu-i tocmai inteligentă, a spus Marie ducându-și furculița spre gură. Nu-i așa?

–Așa e, dar aici nu este vorba despre ceva rațional. Am împins farfuria la o parte și m-am lăsat pe spetează. Mulțumesc pentru masă, a fost bună!

Mi-era poftă de o țigară, dar am așteptat să termine ei de mâncat. Thomas și-a ridicat privirea spre mine.

–Poți să fumezi dacă vrei.

–Mulțumesc! i-am răspuns aprinzându-mi o țigară și uitându-mă dincolo de pajiște la fâșia mării albastru-închis, strălucitoare la orizont, acolo unde lumina soarelui ștergea totul asemenea unei bombe, iar cerul, într-o nuanță mai palidă din cauza ceții, părea să se înalțe.

Era o zi atât de frumoasă!

S-au apucat să strângă masa, eu mi-am lăsat țigara în scrumieră și i-am ajutat, așezând farfuriile pe blat lângă Marie, iar ea a început să le clătească. Marie se apropia de șazece de ani, dar părea mult mai tânără, asemenea multor scriitori; când și când, într-o străfulgerare, i se întrezărea vârsta pe chip. Expresia feței și chipul sunt două dimensiuni diferite, întretesute, aproape ca desenele care arată ceva dacă ne uităm la părțile umbrite și altceva dacă le observăm pe celelalte, așa am putea să ne imaginăm, doar că fața este infinit mai complexă. Nu numai că se schimbă de la o oră la alta, în funcție de starea de spirit care vine din interior și se retrage precum marea, ci și de la un an la altul, toate acestea în funcție de relația pe care o ai cu ea. Fața mamei mele, de exemplu, de cele mai multe ori mi se pare neschimbată, este „mama” aceea pe care o văd așa cum a fost ea mereu, dar apoi, dacă își întoarce puțin capul, dintr-odată sunt șocat să văd că acum e bătrână, o femeie care se apropie de șaptezeci de ani și care, poate,

nu mai are mai mult de zece ani de trăit. Apoi își întoarce iar chipul și spune ceva, și tot ceea ce văd din nou este „mama“.

M-am așezat pe terasă. Țigara încă ardea, am dus-o la buze și am tras atât de tare, încât filtrul s-a încins, m-am uitat mai întâi în sus, spre cer, apoi la Thomas, care venea cu coșulețul de zmeură în mâini.

– Mai demult, aici se auzeau privighetorile, a spus el așezându-se de cealaltă parte a mesei. Nu sunt mulți ani de atunci.

– Ce s-a întâmplat cu ele?

A ridicat din umeri.

– Au dispărut pur și simplu.

Peste o oră conduceam spre casă, cu soarele ce cobora spre apus deasupra Danemarcei, aflată pe partea cealaltă a strâmtorii, și mă gândeam la dispariția privighetorilor. Era un început perfect pentru romanul pe care urma să-l scriu după ce terminam *Lupta mea*. Un om bătrân, împovărat de ani, se plimbă încetșor prin grădina lui din Gotland, stă la umbră și citește, face drumeții lungi în pădurea vecină sau de-a lungul nesfârșitelor plaje și se culcă devreme. Este vară, soarele arde cu putere în timpul zilei, vegetația este uscată și părjolită, el este complet singur, nu mai e nimeni prin apropiere. Bătrânul meditează la o conversație purtată demult, cu peste treizeci de ani în urmă, pe veranda unei căsuțe de vacanță de lângă Öresundskysten, atunci când prietenul său Thomas, care acum e mort, ca și atâția alți prieteni, a adus vorba despre privighetorile care au dispărut. Atunci auzise pentru prima dată despre asta. La scurtă vreme după aceea a văzut la televizor un documentar despre dispariția albinelor din America. Pur și simplu dispăreau de pe o zi pe alta, nimeni nu știa încotro o luaseră, dacă se duseseră în altă parte sau pur și simplu muriseră. Într-o duminică, pe când era în pădurea imensă de fag de la marginea orașului în care locuia atunci împreună cu familia lui, văzuse mai multe sute de lilieci morți împrăștiați pe pământ. Presa relata despre cazuri similare, stoluri mari de păsări căzute din cer, bancuri enorme de pești plutind cu burta-n sus pe mare. Ceva se întâmpla în lume, dar nimeni nu știa precis ce. Peștii – să-i fi ucis gazele eliminate în urma unei erupții vulcanice submarine? Sau era din cauza oamenilor? Păsările – să fi fost o boală care se răspândea în rândurile lor? De ce cădeau toate deodată? Putea fi vorba despre

un soi de stres? Somonul sălbatic a dispărut, unii dădeau vina pe somonul de cultură. Anumite specii de fluturi au dispărut, oare din cauza condițiilor de mediu care s-au schimbat atât de repede, încât lepidopterele nu s-au putut adapta? Și apoi, într-o vară, marile colonii de păsări au încetat să mai vină în locurile unde obișnuiau să depună ouă de-a lungul coastelor din nord, la fel și în vara următoare. De data asta, nimeni nu s-a hazardat să sugereze o explicație.

În fiecare seară, înainte de culcare, scrie câteva pagini într-un caiet, în general notițe personale, deoarece zilele lui se aseamănă într-atât, că fără aceste notițe totul s-ar prăbuși. Scrie ce face, cum se simte și, printre picături, întâmplări din trecutul său care ies întâmplător la suprafață.

Asta era ideea pe marginea căreia brodam în timp ce conduceam spre sud. Ca să fiu complet liber după-amiază, mă ocupasem de copii dimineață, le dădusem să mănânce, îi îmbrăcasem și-i dusesem la grădiniță, și cu ideea aceea în gând plecasem la Thomas și Marie, sperând să-mi rămână puțin timp pe care să-l petrec într-o cafenea din Helsingborg. Am ieșit la stânga de pe șosea, am traversat în viteză zona semiindustrială, un cartier de vile cu curte și lungi șiruri de case lipite, situate de-o parte și de alta a drumului, apoi am coborât o pantă abruptă, iar acolo, în fața mea, se afla centrul orașului, cu apa mării strălucind în lumina soarelui la scăpat.

Mai fusesem acolo cândva, împreună cu Linda și cu copiii, aceea a fost prima excursie pe care am făcut-o după ce mi-am luat permisul. Deoarece eu eram în evidența biroului de credite și nu puteam nici să obțin credit, nici să închiriez o mașină în Suedia, Linda rezervase mașina pe numele ei – un soi de microbuz imens, greu de condus, cu care am intrat în oraș. Inima îmi bătea cu putere la fiecare manevră, dar în același timp eram fericit, deoarece condusul îmi suscita o stare incredibilă de libertate, de parcă viteza îmi rezolva toate problemele. Acum, știind că exista o parcare în capătul zonei portuare, am luat-o încet într-acolo.

Un enorm vas de croazieră era ancorat puțin mai sus de docuri. Părea să aibă capacitatea de a transporta câteva mii de pasageri. Am închis portiera și m-am dus într-acolo. Pe partea opusă a strâmtorii – uluitor de aproape – se afla ceea ce, presupuneam eu, era Castelul Helsingør. Gândul că priveam spre casa lui Hamlet îmi dădea fiori pe